

Remissyttrande avseende bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87)

DHR är en idéburen demokratisk organisation för och av personer med nedsatt rörelseförmåga. Genom att skapa opinion och påverka de politiska besluten arbetar vi för ett öppet Sverige, där personer med nedsatt rörelseförmåga inte blir utestängda. En av utgångspunkterna i vårt arbete är FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det är utifrån detta perspektiv vi framför våra synpunkter på utredningen.

Inledning:

Denna utredning innehåller resonemang och förslag avseende arbetet med diskriminering och hur det arbetet kan förbättras.

I utredningen framhålls att det är en mänsklig rättighet att inte utsättas för diskriminering. Ändå så finns diskriminering i vårt samhälle och utredningen tar upp att många personer som har diskriminerats inte får hjälp och stöd för att ta tillvara sina rättigheter. Syftet med utredningen är att försöka lösa eller minska dessa problem. Vi på DHR anser att det är positivt att dessa frågor uppmärksammas. Det är en vinst för hela samhället att motverka diskriminering i så stor utsträckning som möjligt.

Vi har i vårt yttrande valt att enbart utgå från våra medlemmars samt individens perspektiv.

Sammanfattningsvis så anser vi följande:

Angående DO:s roll

- Vi anser att det inte är enkelt för den enskilde att veta hur man ska gå tillväga för att få upprättelse vid diskriminering.
- Det skulle underlätta mycket för personer som upplever att de blivit diskriminerade att få tydlig information om DO:s roll.
- I de fall som DO väljer att inte gå vidare med ett ärende så är det viktigt att förmedla själva anledningen till anmälaren. Annars kan anmälaren uppfatta det som att DO har tagit ställning till själva diskrimineringsfrågan.
- Vi anser även att det är viktigt att DO informerar anmälaren om hur man kan gå vidare för att få sin sak prövad samt var man kan få stöd och hjälp i dessa frågor.
- Att anmälningar till DO utreds skyndsamt är viktigt, vilket inte görs idag.

- Att skicka anmälan om diskriminering till den anmälda skulle kunna innebära ett viktigt uppmärksammande av att diskriminering har skett.

Angående antidiskrimineringsbyråerna

- Vi anser att det är angeläget för personer som blivit diskriminerade att ha möjlighet att vända sig till antidiskrimineringsbyråerna för råd och stöd och på så sätt få hjälp att ta tillvara på sina rättigheter. Att rådgivningen är avgiftsfri är väsentligt för den som annars inte skulle haft möjlighet att få hjälp i sitt ärende.
- Vidare anser vi att antidiskrimineringsbyråernas arbete är generellt väldigt relevant och i synnerhet arbetet med råd och stöd till enskilda. Att få rätt hjälp vid diskriminering är ett viktigt verktyg i arbetet mot diskriminering.
- Avseende förslaget att en förutsättning för att få bidrag ska vara att minst hälften ska användas för att stötta enskilda så anser vi att antidiskrimineringsbyråerna själva troligtvis har bättre kunskap i vilka faktiska behov som finns gällande arbetet mot diskriminering.

Avseende ideella föreningar

- För att ideella föreningar ska ha goda möjligheter att hjälpa enskilda vid diskriminering så anser vi att även dessa föreningar ska kunna få särskilt ekonomiskt stöd till att i större utsträckning ha möjlighet att arbeta med dessa frågor.
- Om ideella föreningar får utökade ekonomiska möjligheter att arbeta mot diskriminering så tror vi att det i sin tur kan leda till att fler personer väljer att anmäla diskriminering.

Angående förslaget om diskrimineringsnämnd

- Utökade möjligheter till rättslig prövning av diskriminering i form av en diskrimineringsnämnd är positivt då det finns stora samhällsvinster i att personer som upplever diskriminering får sin sak prövad.
- Vi anser att problemet med att diskrimineringsnämndens beslut inte föreslås bli bindande är att förfarandet inte innebär lika stor nytta för den diskriminerade som om nämndens beslut vore bindande.

Gällande DO:s roll

Utredningen bedömer att DO i stort ska arbeta som de gör idag. Att ge enskilda hjälp och stöd ingår i DO:s uppdrag men är inte den huvudsakliga uppgiften.

Utredningen föreslår att det ska framgå att DO:s talerätt i första hand ska användas i syfte att få fram avgöranden i prejudicerande mål, det vill säga mål som avser frågor där det behövs vägledning från domstolar. Syftet är att förtydliga att DO inte ska agera som ombud för personer som önskar föra talan i domstol.

Vi anser att så som det ser ut idag så är det inte enkelt för den enskilde att veta hur man ska gå tillväga för att få upprättelse vid diskriminering. Det finns möjlighet att vända sig till DO men i dagsläget så utreder DO enbart ett mindre antal av de anmälningar som kommer in, vilket inte alltid är så tydligt för den som väljer att anmäla diskriminering till DO.

Vidare anser vi att det skulle underlätta mycket för personer som upplever att de blivit diskriminerade att få tydlig information om DO:s roll. I de fall som DO väljer att inte gå vidare med ett ärende så är det viktigt att förmedla anledningen till anmälaren. Annars kan anmälaren uppfatta det som att DO har tagit ställning till själva diskrimineringsfrågan, när beslutet egentligen beror på att anmälan inte avser frågor där DO anser att det behövs vägledning från domstolar. Detta lyfts även i utredningen. Vi anser även att det är viktigt att DO i dessa situationer informerar anmälaren om hur man kan gå vidare för att få sin sak prövad samt var man kan få stöd och hjälp i dessa frågor.

Därutöver är en skyndsam utredning av anmälningar att önska vilket inte är fallet idag.

Få kännedom om anmälan om diskriminering

Utredningen anser vidare att den anmälde ska få kännedom om när en anmälan om diskriminering är gjord mot denne. Den anmälde får enligt utredningen på så sätt möjlighet att reagera och utredningen anser att det exempelvis skulle kunna leda till att den anmälde ser över sina rutiner.

Vi anser att detta förslag skulle kunna ha en positiv effekt i de fall då den anmälde inte tidigare förstått att denne kan ha gjort skyldig till diskriminering.

Avseende antidiskrimineringsbyråerna

Antidiskrimineringsbyråerna är ideella organisationer som hjälper personer att anmäla, utreda, förlika och förhandla fall av diskriminering kostnadsfritt. Därutöver har antidiskrimineringsbyråerna även möjlighet att föra enskildas talan i diskrimineringsmål.

Avseende statligt stöd till antidiskrimineringsbyråerna

I utredningen föreslås att antidiskrimineringsbyråerna ska fortsätta få statligt bidrag. Dessutom föreslås att storleken på stödet bör höjas. Det konstateras i utredningen att antidiskrimineringsbyråernas resurser är små och att många av antidiskrimineringsbyråernas problem har samband med just detta.

I utredningen föreslås därutöver att en förutsättning för att få bidrag ska vara att minst hälften ska användas för att stötta enskilda gällande hur de kan ta till vara sina rättigheter samt för avgiftsfri rådgivning.

I dagsläget arbetar vissa antidiskrimineringsbyråer med stöd till enskilda enbart i mindre utsträckning och fokuserar istället på förebyggande arbete. Detta innebär att den hjälp som den diskriminerade får beror på vilken byrå som personen vänder sig till. Avseende förslaget att en förutsättning för att få bidrag ska vara att minst hälften ska användas för att stötta enskilda så anser vi att antidiskrimineringsbyråerna själva troligtvis har bästa kunskaperna i vilka faktiska behov som finns.

Vi anser samtidigt att det är angeläget för personer som blivit diskriminerade att ha möjlighet att vända sig till kunniga inom dessa frågor för råd och stöd och på så sätt få hjälp att ta tillvara på sina rättigheter. Att rådgivningen är avgiftsfri är väsentligt för den som annars inte skulle haft möjlighet att få hjälp i sitt ärende.

Vidare anser vi att antidiskrimineringsbyråernas arbete är generellt väldigt relevant och i synnerhet arbetet med råd och stöd till enskilda. Att få rätt hjälp vid diskriminering är ett viktigt verktyg i arbetet mot diskriminering.

Stöd till ideella föreningar

Precis som antidiskrimineringsbyråerna så är även andra ideella föreningar en del av det civila samhället. Detta innebär att den enskilde har möjlighet att vända sig till så väl DO som någon av landets antidiskrimineringsbyråer liksom vissa ideella föreningar gällande diskriminering.

Enskilda har alltså möjlighet att vända sig till vissa ideella föreningar som kan föra talan i domstol gällande diskriminering. För att sådana ideella föreningar ska ha

goda möjligheter att hjälpa enskilda vid diskriminering så anser vi att även dessa föreningar ska kunna få särskilt ekonomiskt stöd till att i större utsträckning ha möjlighet att arbeta mot diskriminering.

Ideella föreningar har även mer inriktad verksamhet på specifika frågor än vad antidiskrimineringsbyråerna har, vilket innebär att viss typ av diskriminering kan få särskild fokus så som exempelvis diskrimineringsformen bristande tillgänglighet. Om ideella föreningar får utökade ekonomiska möjligheter att arbeta mot diskriminering så tror vi att det i sin tur kan leda till att fler personer väljer att anmäla diskriminering.

Förslaget avseende diskrimineringsnämnd

I utredningen föreslås att en diskrimineringsnämnd inrättas som prövar diskrimineringsstvister. Syftet är att effektivisera arbetet mot diskriminering. Tanken är att personer som utsätts för diskriminering får en verklig möjlighet att få tillgång till rättslig prövning.

Fler får möjlighet till prövning

I utredningen framgår att tillgången till rättslig prövning för den diskriminerade kan försvåras av faktorer så som bland annat svårigheter att få rättshjälp samt risken att få stå för höga rättegångskostnader.

Utredningen menar att inrättandet en diskrimineringsnämnd som prövar överträdelse blir ett sätt att komma ifrån den avhållande faktorn som rättegångskostnaderna kan innebära.

En diskrimineringsnämnd skulle enligt utredningen vidare innebära att fler personer som utsätts för diskriminering får en möjlighet att få tillgång till rättslig prövning.

Vi anser att utökade möjligheter till rättslig prövning av diskriminering är i sig positivt då det finns stora samhällsvinster i att personer som upplever diskriminering får sin sak prövad. Att utöka möjligheterna för prövning av diskrimineringsfrågor är därför välkommet.

Dock föreslås att nämndens beslut inte ska vara bindande. Detta innebär att den enskilde måste väcka talan i domstol om denne bestämmer sig för att gå vidare, ifall motparten väljer att inte följa diskrimineringsnämndens beslut. Vid ett bindande beslut måste parterna rätta sig efter beslutet.

Vi anser att problemet med att diskrimineringsnämndens beslut inte föreslås bli bindande är att förfarandet inte innebär lika stor nytta för den diskriminerade som om nämndens beslut vore bindande. Om den diskriminerade istället väljer att väcka talan i domstol så är detta förenat med en ekonomisk risk.

Beslut om detta yttrande har tagits av förbundsordförande Rasmus Isaksson. Yttrandet har beretts av ombudsman Eugenia Rudenberg och i den slutliga beredningen har även förbundssekreterare Ken Gammelgård medverkat.

DHR – Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder

Rasmus Isaksson
Förbundsordförande

Eugenia Rudenberg